

En kortare instanskedja för detaljplaner

Christina Hellström / Associate
Christian Härdgård / Senior Associate

Som vi har rapporterat om i flera tidigare artiklar är plan- och bygglagen ("PBL") under ständig förändring. Under våren ska riksdagen rösta om regeringens förslag till kortare instanskedja för överklagande av kommunala beslut att anta, ändra eller upphäva detaljplaner eller områdesbestämmelser. De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juni 2016.

Regeringen föreslår i prop. 2015/16:55 *En kortare instanskedja för detaljplaner och områdesbestämmelser* en ändring i PBL som innebär att kommunala beslut att anta, ändra eller upphäva detaljplaner eller områdesbestämmelser inte längre, som idag, ska överklagas till länsstyrelsen utan istället direkt till mark- och miljödomstolen.

Förslaget syftar, enligt regeringen, till att med bibehållen rättssäkerhet effektivisera prövningen av sådana beslut, bl.a. genom att detaljplaner och områdesbestämmelser snabbare ska kunna vinna laga kraft. Enligt regeringen är instanskedjan i dessa ärenden och mål väl lång och antalet överklaganden som prövas i flera instanser alltför stort. Avsikten är i förlängningen att angelägna samhällsbyggnadsprojekt, t.ex. byggandet av nya bostäder, ska kunna påbörjas och färdigställas tidigare och till en lägre kostnad än i dag.

Förslaget, menar regeringen, stärker samtidigt länsstyrelsens roll som samrådspart och pådrivare inom ramen för den kommunala planeringen av bostadsförsörjningen och i den fysiska planeringsprocessen. Länsstyrelsen kan därmed på ett aktivare sätt företräda statliga intressen och verka för att regeringens mål inom olika politikområden,

inte minst inom bostadsförsörjningsområdet, blir tillgodosedda inom ramen för den kommunala planeringen. Den föreslagna ordningen skulle dessutom, enligt regeringen, undanröja misstankar om jävsliknande förhållanden vid prövning av ett överklagande.

Länsstyrelsernas ställningstagande och möjlighet till överprövning av detaljplaner enligt 11 kap. 10 § PBL kommer dock inte att ändras med det nya förslaget. Länsstyrelserna ska därför även fortsatt överpröva kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser om det bl.a. antas innebära att ett riksintresse inte tillgodoses eller bebyggelsen blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Förslaget innebär inte heller någon förändring i instanskedjan för ärenden som gäller överklagade bygglov, förhandsbesked och tillsynsbeslut. Här kommer fortfarande länsstyrelserna att vara första instans vid överklagande av kommunala beslut.

Analys

Förslaget är ett led i regeringens önskan att effektivisera processen för överklagande av kommunala beslut enligt PBL. Ett återkommande skäl till tidigare förändringar har varit att öka bostadsbyggandet i Sverige. Detta framstår även i detta förslag vara huvudskälet till förändringen. Mot bakgrund av den senaste tidens rapporter gällande den rådande bostadsbristen så kan man fråga sig om denna strävan verkligen har fått något genomslag.

Vi ser både för- och nackdelar med regeringens nya förslag. Det är positivt att länsstyrelsernas roll i planprocessen tydliggörs till att främst vara en samrådspart till kommunen. Det kan dock ifrågasättas hur utbredd den påstådda jävsproblematiken verkligen har varit. Samtidigt kvarstår möjligheten att överpröva de kommunala besluten mot bakgrund av länsstyrelsernas roll att bevaka statliga och mellankommunala intressen. Vi ser det dock som mindre positivt att prövningen flyttar längre ifrån de som besluten berör rent geografiskt till följd av mark- och miljödomstolarnas placering i landet. Den lokala förankring som länsstyrelserna har, kan även vara något positivt.

Om förslaget kommer att leda till ökat bostadsbyggande framstår således för oss som mycket oklart. Då äldre bestämmelser fortfarande kommer att gälla för överklaganden av beslut som kommunen har meddelat före den 1 juni 2016, lär dock eventuella effekter dröja.